

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

De exemplo, & probationibus à comparatis. Capvt LV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

cum vulneribus reuertentes, manifesta quadam sui sanguinis voce, certisque loquuntur indicijs, grauium se certaminum subiisse conflictum.

(Tum infertur Apodosis.)

Discant homines hospitalia seruare iura, & ex auihus cognoscant, quid religionis hospitibus sit deferendum, quod obsequium deputandum.

Emblema
de Orcyno,
piscis.

Vbi paulò longius ducuntur parabola, colligunturque acutius: tuac in imaginem, & emblema efformantur, quale est illud ex Aeliano. Si velis salutem leuiori damno emptam exprimere cum hoc lemmate. *Ne peream pereos, vel, pro isto pars bene deperditur*, pinge Orcynum sibi vulnus inferentem, vt hñmum quo tenetur eliciat.

Piscis est Ceraceus, qui natura, non arte, quæ sibi maximè conducunt intelligit. Itaque si quando hamo captus, & confixus fuerit, primum quidem luctatur quantum potest, vt expellat, quod si minimè facere possit, vulnus fecat magis luculentum, & corporis damno, se ab hami molestia, capturaque expedit.

Hoc faciunt qui vitam, & salutem leuioribus redimunt detrimentis. Si plerumque vbi non suppetunt ex historia, sumuntur ex fabulis, & apologijs, quæ plurimum habent venustatis, vt ad hanc sententiam illustrandam, *Mendacium cauda nigrescit*, Simij parabola.

Simia ele.
gans para-
bola.

Mercatores in nauì Atticam legebant, eum simiolis, vt fieri assolet, lufitantes, cum ecce grauis tempestas, & præsens naufragium. Iamque disiectis, & fluitantibus penè omnibus nabat in vndis simius. Hunc Delphinus pusionem ratus, simulque miseratione ductus, qua in homines commoueri solet, blandissimè defert humeris ad portum. Iam in cõspectu erat Piræus, & tædium laboris fallabant sermonibus. Simius de suo genere interrogatus, se Ciuem Atheniensem, & nobilem, & luculentis opibus prædicat. Postremò cum quæreretur ab eo, an Piræum nossæt (erat autem portus Atheniensis infantissimo cuique notus) Noui, inquit, noui, optimus ille est mihi amicus, & summus, ac imprimis familiaris. Delphinus tam impudenti mendacio offensus, vanum simiolum aquis suffocandum reliquit.

Aristot.
Rh. l. 2. c.
39.

Nec minus venustatis habet ea, quæ referuntur ab Aristotele inter probationis oratoriae exempla, qua Aesopus fertur apud Samios, vitium Reipublicæ Principem, repetundarum

accerfitum, in summo capitis discrimine defendisse.

Vulpes, inquit, dum flumen transiret, in quandam voraginem, rapido aquarum cursu detrusa est, cumque illinc non posset emergere, diu afflictata, & à caninis muscis stimulatata iacuit, cum ecce Erinaceus fortè transiens misericordia commotus quærit à vulpe, an illas caninas muscas auferret, vt miseram molestia expediret. Minimè, inquit, quas enim vidēs caninæ muscæ, iam mei sanguinis plene sunt, cõque paruo contentæ. Si verò eas abstuleris, alia venient famelica, quæ reliquum sanguinem ebibent. Sic etiam (inquit ille) viri Samij: hic quidem homo nihil amplius vos lædit, est enim diues: si verò huc interficiatis, succedent alij esurientes, qui vos, & vestras fortunas penitus exsugent.

Elegantiss.
parabola de
vulpe, &
erinaceo.

Hanc probationum suauitatem Aristoteles iure commendat, quarum tanta vis est, vt, quod ab oratore potissimum spectatur, persuadeant simul, & delectent. Hæc me causa impulit, vt quod ad delicias, & ornamenta eloquentiæ maximè facere existimabam, multas lectissimarum iconum centurias in vnum volumen coagmentarem, quod opus diu à me postulatam, tandem in publicam utilitatem emisi.

De exemplo, & probationibus à comparatis.

CAPVT LV.

Apologos, quos in Parabolis enumerauimus, nonnulli cum exemplis confundunt, inter quos etiam est Aristoteles lib. 2. Rhetor. cap. 39. Nam exemplorum duo facit genera: Vnum quod rerum præteritarum expositionem habet: alterum, quod ab ipso oratore factum est, & excogitarum. Malo tamen exemplum cum Cicrone definire, facti alicuius, vel dicti, cum certi auctoris nomine expositionem: quo fit, vt exempla communius appellentur: quæ ex hominum vita expressa sunt, facta verò ab oratore, vt fabulæ apologi potius, & parabola nominentur.

Cicero.
Rhetor.

Exemplorum autem ratio, licet minus habeat ingenij, & iucunditatis, quam istæ parabolæ deliciae, tamen si rectè fiat, grandis est, & ad persuadendum efficax, cum præfer-

tina

tim omnes facilius ducamur exemplis, quam verbis, quibus ad incitamenta virtutis adduntur stimuli non mediocres.

quidpiam leuius, qui grauius antea gesserunt, & similia, qualia sunt ista.

Noli tam esse iniustus, vt cum tui fontes, vel inimicis tuis pateant, nostros riuulos etiam amicis pures clausos esse oportere.

Ad hunc ipsum locum pertinent oratoriae gradationes, vt

Neque veid se populo solum tradidit, sed etiam Senatui, neque Senatui modò, sed etiã praesidijs publicis, neque ijs solum, verum etiam eius potestati, &c.

Sed videndum est, vt quae comparantur eiusdem sint generis, neque enim qui potest grauissimè, copiosissimeque de omni re differere, ideò dicitur posse natate, cum sit quidpiam in natura rei minus.

Frequentiora sunt, quae à minori ad maius ducuntur argumenta. Sic Lactantius à sphaera Archimedis Dei prouidentiam probat.

An Archimedes Siculus concauo aere, similitudinem mundi, ac figuram potuit machinari, in quo ita solem, & lunam composuit, vt inaequales motus, & caelestibus similes, conuersionibus singulis, quasi diebus efficerent, & non modò accessus solis, & recessus, vel incrementa, diminutionesque Lunae, verum etiam stellarum, vel errantium, vel vagarum disparces cursus, orbis ille dū vertitur, exhiberet: Deus ergo illa vera non potuit machinari, & efficere, quae potuit solertia hominis imitatione simulare?

Quo in genere est illud Ciceronis maximè figuratum.

Quod enim frictum? quem Euripum? tot motus, tantas, tam varias putatis habere agitationes fluctuum, quantas perturbationes, & quantos astus habet ratio comitiorum.

Et Demosthenes nefarium esse probat Androtionis nomen in sacris vasis inscribi, quod ne in templum quidem cum ingredi, ob flagitia, & libidines leges sinant:

Καὶ τὸ τὸ σῶμα ἡ ταμερκότος, ὁ δὲ ἐὼσι μὲν οἱ νόμοι εἰς τὰ ἱερά εἰσὶν ἐναί, τὲ δὲ τὸ νομα σὺ τοῖς ἱεροῖς, ἐπὶ τῶν φιδάλων ἐπιγεροζιμῆτιον ἐστὶ.

De inductione.

CAPVT LVI.

Inductio, quae ab Aristotele ἰπαγωγὴ nominatur, locupletissimū est similitudinis genus, in quo varia similia coaceruari ad aliquod

Hom. 2. ad spet.

Exempli vis.

Sen. ep. 44.

Tertul. in Apoc. 11.

Cic. pro Muran.

